

B. Potsdamer Platz

I starten af det 18. århundrede, hvor Berlin stadig var en lille by, lå pladsen umiddelbart foran bymuren ved Potsdamer-byporten. Byporten kaldtes sådan, fordi porten åbnede for landevejen til byen Potsdam. Allerede dengang var pladsen et trafikknudepunkt for veje, der stødte til fra vest og sydvest. Udviklingen omkring pladsen tog for alvor fart, da man i 1838 byggede en af Tysklands første banegårde på pladsen, en banegård, der stadig benyttes flittigt, nu også med U- Bahn. I løbet af de næste hundrede år udviklede pladsen sig til en central plads i Berlin, og den blev en af de mest spektakulære i Europa. I 1924 byggede man pga. den stigende trafik et af Europas første trafiklys på pladsen.

Bombardementet af Berlin under 2. verdenskrig betød, at over halvdelen af de smukke bygninger omkring pladsen forsvandt, og resten blev stærkt beskadigede. Da Berlin blev delt op i zoner mellem vestligt allierede og Sovjetunionen, kom Potsdamer Platz til at udgøre et samlingspunkt for den britiske, amerikanske og sovjetiske zone. Da den kolde krig langsomt brød ud, blev Potsdamer Platz omdannet fra at være en livlig samlingsplads for den østlige og vestlige del af Berlin til at være et forholdsvis øde grænseområde. Efter berlinmurens fald i 1989 besluttede man, at pladsen skulle omgives af imponante og hypermoderne bygninger. I dag er pladsen kendt for enorme glashøjhuse og imponerende moderne arkitektur.

C. Erna Berger Str.

Als Berlin noch in Ost und West geteilt war, standen entlang dem 155 Kilometer langen Grenzstreifen um West-Berlin 302 Grenz- und Beobachtungstürme. Auf diesen Türmen passten DDR-Grenzsoldaten drauf auf, dass kein Bürger aus der DDR in den Westteil der Stadt fliehen konnte. Heute sind auf dem Berliner Gebiet nur noch drei dieser ehemaligen Wachtürme erhalten geblieben.

Einen davon könnt ihr hier ganz in der Nähe des Potsdamer Platzes noch sehen. Wenn ihr von der Stresemannstraße nach wenigen Gehminuten in die Erna-Berger-Straße abbiegt,

könnt ihr ihn erkennen. Der ehemalige Wachturm steht heute unter Denkmalschutz. Er befand sich früher außerhalb des Kontrollstreifens und diente der Vorfeldsicherung der Grenze. Als die Grenzsicherung nach dem Fall der Berliner Mauer abgerissen wurde, entstanden auf diesem Gelände neue Gebäude. Da aber der alte Grenzturm den Neubauten im Wege stand, wurde er einfach um rund zehn Meter nach Osten verrückt.

Muren i Niederkirchner Str

På vej til Checkpoint Charlie finder vi her rester af Muren

D. Checkpoint Charlie

Checkpoint Charlie var nok den mest kendte af grænseovergangene mellem Øst- og Vestberlin, mens byen var delt 1945-1990. Den lå på Friedrichstraße på grænsen mellem den sovjetiske og den amerikanske sektor. Den måtte kun passeres af ansatte ved de allieredes ambassader og militærorganisationer, ikke-tyske udlændinge, den varige repræsentation for Vesttyskland og DDR-funktionærer. Ikke desto mindre blev den til del i handlingen i mange spionfilm og romaner. I den mere dystre afdeling hører en række spektakulære flugtforsøg fra øst til vest, der kostede flere liv.

E. Alexanderplatz

Alexanderplatz er vel nok den mest berømte plads i Berlin. Pladsen og dens omgivelser er præget af betonbygninger i tresserstil med slidte bygninger, smagløs skiltning og et overvældende indtryk af tilfældighed af pladsens udformning.

Efter 2. Verdenskrig var der ikke meget tilbage af den oprindelige plads, som var et af de vigtigste trafik- og indkøbscentre i det østlige Berlin, og i 1961 ryddede man simpelthen det hele på nær to bygninger fra 1930'erne: Alexander-Haus og Berolina-Haus.

Resultatet er den store, uskønne plads, der dog på sin egen måde er et forfriskende, upoleret indslag i den gennemgribende byforskønnelse af Mitte. Alexanderplatz fik sit navn i 1805 efter et besøg af zar Alexander 1. Dengang lå stedet langt uden for centrum og blev brugt til kvægmarkeder og eksercer- og paradeplads for den nærliggende kaserne.

I dag er Alex igen et trafikalt knudepunkt og et meget brugt mødested er Verdensuret, der viser klokken i hele verden.

Mest kendt er Alexanderplatz for sit Fernsehturm, der efter delingen i øst og vest, blev østberlins prestigefyldte varetegn og sendemast, der skulle kunne sesovre på "den anden side". Tårnet er 368 m højt, stod færdigt i 1969 og blev bygget af arkitekterne Fritz Dieter og Günther Franke. I dag er tårnet et yndet udsigtspunkt og hvorfor ikke nyde udsigten over Berlin fra Telecafeen der er placeret i metalkuplen 207 m. over jorden.

F. Rotes Rathaus

Rotes Rathaus er det mest brugte, men uofficielle navn, på Berlins rådhus, som officielt hedder Berliner Rathaus. Det ligger i Rathausstraße, og er sæde for byens regerende borgmester. Navnet Rotes Rathaus henviser til bygningens facade, der består af røde klinker. Bygningen er opført mellem 1861 og 1869 af Hermann Friedrich Waesemann. Det arkitektoniske forbillede er rådhuset i Toruń i Polen, der på det tidspunkt var en del af det tyske Preussen. Det 74 meter høje tårn er inspireret af katedralen i Laon i Frankrig. Rådhuset erstattede flere bygninger fra middelalderen, og samlede administrationen i én bygning. Under 2. verdenskrig blev omkring 50% af bygningen ødelagt. I årene 1950–1958 blev den genopført og ombygget. Fra 1948 til 1991 fungerede Rotes Rathaus som rådhus for Østberlin, mens Rathaus Schöneberg i samme periode virkede som rådhus for Vestberlin.

G. Berlinerdom

Berlins domkirke er ikke så gammel som man kunne tro. Den stod færdig i 1905 og er som sådan en ungersvend blandt domkirker. Kirken led alvorlig skade under 2. verdenskrig, og er aldrig rigtig blevet bragt tilbage til sin oprindelige form. Det er altså en kraftigt restaureret og beskåret domkirke, vi kan se i dag. Under krigen faldt hele gulvet f.eks. ned i krypten og sådan stod kirken i mange år.

DDR-styret var ikke indstillet på at bruge penge på kirkebyggeri. Først i 1990'erne var restaureringen færdig.

Hvis man besøger kirken, skal man huske to ting. Et besøg i 'tårnet' er en fin oplevelse og dernæst skal man huske at besøge krypten, hvor den kongelige familie hviler. Det er meget let at holde styr på kongerækken hed. Indtrykket er, at de alle sammen hed Friedrich. Så vores egen Frederik indskrives sig ind i en lang europæisk tradition her. Navnet Friedrich er sammensat to ord, henholdsvis fried 'fred' og rich 'rig'.

Domkirken lå ved siden af Kongeslottet, som er forsvundet i dag, og imellem dem og museumshalvøen opstod en plads: Lustgarten. Det hedder steder stadig i dag, men me kongeslottets, og dernæst DDR-regeringsbygningens forsvinden, virker området knapt så lukket i dag. Lige ved siden af domkirken ligger paladsbroen. Her befæstede Hohenzollerne deres Berlin, da de kom til

området i 1500-tallet. Broen vi kender i dag er fra starten af 1800-tallet, og en del af hele opbygningen af den imponerende bygningsrække på Unter Den Linden.

G. Museumsøen

Museumsøen - 5 museer i absolut verdensklasse Fem museer på en ø ved Spreefloden midt i Berlin er et uomgængeligt stoppested på Berlinerturen. På den sydlige del - tæt på Slossbrücke og Berliner Katedralen - ligger det gamle museum. Alte Museum med drivhusene i Lustgarden foran. Mod nord er der det nye museum. Neue Museum og Alte Nationalgalerie. Langs Kupfergraben står Pergamonmuseum og Bode Museum runder det hele af. Komplekset var 70% ødelagt efter krigen og et helt utroligt restaurationsarbejde har fundet sted.

Berlin råder over et stort antal museer, nogle af dem verdensberømte. Især er det værd at bemærke Museumsinsel (museumsøen) beliggende i den nordlige del af Spree-øen. Museumsøen blev skabt efter kongelig ordre i 1841. Ifølge denne forordning skulle den nordlige del af Spree-øen omdannes til et "område viet til kunsten og oldtidskundskaben". Kort efter blev Altes Museum og Neues Museum, og i 1876 kom også Alte Nationalgalerie et af de flotte museer på øen.

Museumsøen er blevet optaget på Unescos Verdenskulturarv-liste i 1999 - og de er hele rejsen til Berlin værd. Også for os her tale om en kæmpe attraktion, hvor man kan komme igen og igen uden at blive træt. Frem til 2. Verdenskrig var museer og kunstsamlinger i Berlin koncentreret på denne museumsø, men i løbet af den kolde krig og opsplitningen af Berlin mistede øen sin store status og store dele af kunstsamlingerne blev spredt ud over byen til forskellige andre museer. DDR genopbyggede de meget beskadigede museumsbygninger og benyttede dem som museumscentrum for den kommunistiske stat.

H. Neue Wache

Neue Wache er en bygning ved alléen Unter den Linden i bydelen Mitte i Berlin, og blev bygget af den preussiske konge Frederik Vilhelm 3. mellem 1816 og 1818 som vagthus og monument for de faldne i Napoleonskrigene. Bygningen er et af hovedværkene i tysk klassicisme, og blev tegnet af Karl Friedrich Schinkel. Neue Wache var frem til monarkiets ende i 1918 "Haupt- und Königswache". I 1931 blev det omdannet af Heinrich Tessenow til mindesmærke for de faldne i 1. verdenskrig. I DDR-tiden blev bygningen brugt til propagandaformål af stalinistregimet. Efter den tyske genforening har Neue Wache været mindesmærke for alle ofre for krigen. Det indre rum udformet af Tessenow blev rekonstrueret, og en forstørret kopi, lavet af Harald Hacke, af skulpturen Mutter mit totem Sohn af Käthe Kollwitz, er placeret der.

I. Bebelplatz

Bebelplatz ligger omkranset af universitetet og det gamle konkelige bibliotek på Unter Den Linden. Bebelplatz overser man nemt på sin vej rundt mellem de imponerende bygninger, men pladsen har en trist historie og gemmer faktisk på et lidt specielt monument. Hvis du kigger ud over pladsen vil du typisk se nogle stå og kigge ned i jorden. Nu har du fundet monumentet.

Monumentet under jorden minder os om nazisternes afbrænding af bøger i 1933. I 1995 lavede den israelske kunstner Micha Ullmann det utraditionelle monument over denne kulturelle udrensning. Monumentet består i et lille vindue ned i jorden, hvor man ser ned i et stort rum med tomme reoler. Det tomme bibliotek er stort nok til at rumme alle de 20.000 bøger, der blev afbrændt på pladsen. Startskuddet på Nazitysklands kulturelle udrensning lød den 10. maj 1933 og det begyndte med symbolske bogafbrændinger på Bebelplatz.

Under nazismen forholdt staten sig energisk til, hvad der var god kultur og hvad der var usund kultur. Forfattere, filosoffer, malere, og kunstere af alle typer blev arresteret, hvis deres værker var kritiske overfor statsmagten og nazismens ideer. Deres værker blev gjort ulovlige og destrueret. I tilfælde hvor kunstneren var f.eks. jøde var indholdet ikke vigtigt; så var indholdet per definition blot skadeligt og skulle forbydes og udryddes.

J. Gendarmenmarkt

Gendarmenmarkt er Berlins smukkeste plads og en af de smukkeste i Europa. Den er inspireret af Piazza del Popolo i Rom. Pladsen er omkranset af koncerthallen og de dobbelte katedraler: Den tyske katedral på den sydlige del af pladsen og den franske katedral på den nordlige del af pladsen.

Pladsen blev skabt i 1688 efter planer fra Johann Arnold Nering, hvor den blev kendt som Lindenmarkt. I denne historiske bydel bosatte sig franske hugenotter, som havde fået deres religiøse friheder og borgerlige rettigheder sikret af Kurfürst Friedrich Wilhelm von Brandenburg. På pladsen blev der i 1770'erne bygget et teater, men arkitekten Schiller skabte skuespilhuset, som betragtes som et af hans hovedværker. Det var i mange år det preussiske nationalteater. Det hedder officielt Konzerthaus Berlin, men kendes fint som Schauspielhaus.

Kong Friedrich den 1. anviste både den lutherske og den fransk-reformerte katedral byggepladser ved pladsen. Friedrich den 2. sørgede for kupler til begge kirkerne efter forbillede fra Piazza del Popolo. Den franske kirke var til byens fransktalende hugenotter. Midt på pladsen står en smuk statue som et minde til digteren Schiller – og derfor hed denne del af pladsen mellem 1871 og 1936 Schillerplatz. Sit nuværende navn fik pladsen i 1799 i erindring om det prøjsiske regiment Gens d'armes. (Betyder egl. "Bevæbnede folk". JRJ)

I revolutionen i 1848/49 foregik den såkaldte "kartoffelrevolution" på pladsen som et oprør mod stigende priser på mad. Mindegudstjenesten for de omkomne blev afholdt i den tyske kirke før de blev ført til kirkegården for de martsfaldne. I koncerthuset blev "Beethovens 9. symfoni" opført for DDRs regering aftenen før regiments fald i 1991. Under 2. verdenskrig blev pladsen slemt medtaget og først delvist rekonstrueret i 1980'erne. Mellem 1950 og 1991, hvor DDR bestemte, havde pladsen navnet Platz der Akademie. Også kirkerne tog skade og begge kirker blev færdigrestaureret i 1996. Mellem de to kirker ligger Karl Friedrich Schinkel's skuespilhus, der i dag er Berlins Konzerthus. Det blev færdigrestaureret i 1984.

K. Holocaust Denkmal

Holocaust Denkmal mindesmærket beliggende i Berlin's centrum er svært at undgå at se. Det består af 2711 betonblokke der via deres forskel i højde, udgør en slags bølge som man kan gå igennem. Der findes også et underjordisk museum / informationscenter på 800 m2 med talrige informationer om holocaust.

L. Brandenburger Tor

Brandenburger Tor har i 200 år været et vartegn for Berlin og for Tyskland. Indtil 1989 et symbol for Tysklands deling – og siden et nationalt symbol og måske Europæisk symbol for enhed. Brandenburger Tor blev bygget af Carl Gotthard Langhans i 1789-91 efter græsk forbillede. Porten var den royale entre til Berlin.

Porten ligger på den gamle Brandenburger Strasse, som i direkte linje forbandt kongeslottet med sommerresidensen Charlottenburg. Kongeslottet er nu nedrevet, men lå dengang inde ved floden for enden af Unter Den Linden overfor Berliner Dom. Porten var en del af Berlins bymur, og derfor

fungerede porten i det daglige som toldsted for handlende, som ønskede at bringe deres varer til torvs inde i byen. Muren rundt om Berlin blev nedlagt i 1867/68.

Følger man kortet rundt er der mange andre "-tors" eller porte til Berlin fx Oranienburger Tor, Schlesischer Tor, Hallesche Tor eller Kottbusser Tor. Blot er de øvrige porte ikke bevaret og de langs de gamle muranlæg løber der nu jernbaner. Præcis som i København, hvor nedlæggelsen af voldene blev til fx Nørrevoldgade og Farimagsgade med veje øverst og jernbane under. Stationer som Nørreport, Østerport og Vesterport viser, at vi i Danmark har fulgt samme princip.

Facaden på Brandenburger Tor er af sandsten og var oprindeligt malet hvid. Udsmykningen på facaden er udformet af Johann Gottfried Schadow, som også har lavet den 6 meter høje stridsvogn på toppen: Quadrigaen. Den er pænt stor: 26 meter høj, 65,5 meter bred og 11 meter dyb. Den holdes i vejret af tolv 15 meter høje doriske søjler. I porthusene står store statuer. I den ene står guden Mars med sværdet og i den anden [Minerva](#) med lansen. Der var oprindeligt et relief omkring toppen - Der Zug der Friedensgöttin - Frihedsgudindens optog. Portens første navn var fredsporten.

Ronald Reagan holder tale foran Brandenburger Tor i 1987 på toppen af den kolde krig og beder Gorbatsjov om at rive muren ned.

Vognen og fredsgudinden øverst er støbt i kobber og er 5 meter høj. Fredsgudinden i vognen fik efter sejren over Napoleon et jernkors af Friedrich Schinkel. Vognen har fire heste foran - det hedder en quadriga. Quadrigaen blev stjålet af Napoleon i 1807, da han havde vundet slaget ved Jena og Auerstedt – men den vendte allerede i 1814 hjem igen i triumf, da Napoleon havde tabt krigen. Det var general Blüchers tropper der havde den med. De fandt den i Paris, hvor den aldrig rigtig var blevet pakket ud.

Hitler og hans arkitekt Speer så også værdien af porten og gjorde den til den ene ende af øst-vestaksen i Germania. Den anden ende skulle være Adolf Hitler Platz (som i dag hedder Theodor-Heuss-Platz).

2. Verdenskrig tog hårdt på Brandenburger Tor. En søjle blev skudt i stumper og stykker og Quadrigaen gik helt i stykker. Bygningsværket blev rekonstrueret i 1956 og Quadrigaen blev støbt på nye efter den originale form. Quadrigaen har altid vendt mod øst - og ser derfor ud som kom den ridende tilbage fra Paris. Af samme årsag omtales den også med mellemrum som retur-kusken.

Under den kolde krig stod "der tor" helt alene og isoleret lige på den østtyske side af muren midt i dødsstriben, men i dag efter genforeningen står "der tor" igen midt i byen og er integreret i den nye Pariser Platz. Fra Brandenburger Tor er der en flot udsigt ned gennem Tiergarten til Siegessäule. Forbundspræsident Richard Von Weizsäcker kommenterede under den kolde krig, at "så længe Brandenburger Tor var lukket, står det tyske spørgsmål åbent". Porten åbnede igen den 22. december 1989 under jubel fra 100.000 tilskuere.

Brandenburger Tor er for mange mennesker symbolet på Berlin og i dag er Brandenburger Tor på alles besøgsliste. Pariser Platz ved Brandenburger Tor har udviklet sig til et turistmekka med foto muligheder, musikanter, tiggende sigøjnere, hestevognsture og larm. Måske et lidt uklædeligt marked for den stille plads. Det er meget populært at blive fotograferet foran Brandenburger Tor.

M. Rigsdagsbygningen

Rigsdagsbygningen i Berlin (tysk Reichstagsgebäude eller Reichstag) var sæde for Rigsdagen i det tyske kejserrige fra 1894 til 1933 og har fra 1999 været parlamentsbygning for Forbundsdagen.

Under Den kolde Krig lå bygningen i Vestberlin nogle få meter fra grænsen til Østberlin. Under Berlinblokaden, mens Stalin forsøgte at udsulte Vest-Berlin, samlede et enormt antal vestberlinere sig foran bygningen, og byens borgmester Ernst Reuter holdt en berømt tale, som endte med ordene *Ihr Völker der Welt, schaut auf diese Stadt!* ("I verdens folk, se på denne by!"). Bygningen var strukturelt intakt, men alligevel en ruin.

Vesttysklands parlament mødtes i Bonn og havde ikke brug for bygningen. Det blev alligevel vedtaget, at den skulle restaureres i 1956. I forbindelse med restaureringsarbejderne 1961-1964 blev den ødelagte kuppel fjernet. I årene frem til 1990 blev bygningen kun brugt til repræsentative møder en gang imellem og til en permanent udstilling kaldet "Fragen an die deutsche Geschichte" ("Spørgsmål til den tyske historie"). 3. oktober 1990 blev den officielle genforeningsceremoni holdt i Rigsdagen med bl.a. Helmut Kohl, Richard von Weizsäcker og Lothar de Maizière. Det var en bevægende ceremoni med fyrværkeri. Dagen efter mødtes det tyske parlament, Forbundsdagen, symbolsk i Rigsdagen.

Den 20. juni 1991 besluttede Forbundsdagen efter omfattende debat at flytte regeringen og parlamentet tilbage til Berlin. Året efter (1992) fik den britiske arkitekt Norman Foster til opgave at restaurere bygningen. Hans oprindelige forslag var temmelig forskelligt fra det, som blev realiseret og manglede den berømte kuppel. Før restaureringen blev hele bygningen omsvøbt af Christo og Jeanne-Claude i 1995.

Restaureringen var meget omfattende, og alt bortset fra ydervæggene blev fjernet, også alle ændringer fra 1960'erne. Forbundsdagens sæde blev officielt flyttet fra Bonn til Berlin i april 1999. Restaureringen regnes som en stor succes. Rigsdagen med den store glaskuppel, som blev opført som en gestus til den oprindelige kuppel fra 1894, er en af de mest besøgte turistattraktioner i Berlin og giver et imponerende udsyn over byen, især om natten. Fra taget kan man også se ned på de folkevalgte især om dagen.

O. Siegessäule

Siegessäule - Sejren over Danmark i 1864

Sejrssøjlen - Siegessäule er helt uundgåelig, hvis du er i Berlin med bil. Søjlen skyder i vejret midt i en den store 7 baners rundkørsel Grosser Stern midt i Tiergarten. Søjlen er fra 1864 til minde om sejren over Danmark i den dansk-prøjsiske krig. Vi mindes krigen mod tyskerne lidt anderledes, men her er vi på besøg hos sejrherren.

Da søjlen stod færdig den 2. september 1873 havde Prøjsen også slået Østrig i 1866 og Frankrig i 1870/1871 - så for ikke at have søjler over hele byen bliver Sejrsøjlen brugt som minde over alle tre sejre. Praktisk. Øverst på søjlen står den gyldne bronzeskulptur Victoria. En heftig dame på 8.3 meter høj og på 35 tons. Berlinerne omtaler hende gerne som Gold Else - Guld-Else.

Søjlen selv består af sandsten, der er dekoreret med forgyldte kanonrør erobret fra fjenden i de tre krige. Kigger man efter vil der altså være danske kanoner imellem. Den fjerde ring er pyntet med guirlander og blev tilføjet, da søjlen blev placeret hvor den står på Hitlers 50 års fødselsdag den 20. april 1939.

Søjlels fod består af 4 bronzerelieffer der viser de tre krige og den sejrige indmarch i Berlin. Relieffet blev fjernet i 1945 på ordre af Franskmændene - men kom tilbage på Berlins 750 års fødselsdag i 1987. Både Guld-Else og kanonerne er forgyldt med bladguld, som er fornyet i 2010, hvor der blev fordelt næsten 2 kilo bladguld på statuen. Nu stråler hun igen om kap med kanonerne.

Samlet i maj 2013 fra Internettet
Jørgen Riis Johansen